

Harruckern történelmi emlékút létrehozása Békéscsabán

Négyen találkoztak 2014 nyarán Békéscsabán, a Harruckern utca 6. szám alatt 200 éve álló, ám igencsak romos állapotú lakóépület előtt: Ando György múzeumigazgató, Békefalvi András építész, Kis Béla műemlékvédelmi szakmérnök és Mácsai Sándor, a Békéscsabai Hagyományőrző Kulturális Kör elnöke.

Az épület a népi építészet olyan értéke, amely minden bizonnyal a város legrégebben épült és eredeti formájában megmaradt nádtetős háza, a csabai múlt megőrzésének egyik fontos építészeti értéke, a település épített örökségének pótolhatatlan eleme. A cél egyértelmű volt: ezt az értéket meg kell őrizni az utókor számára. Mivel ebben minden jelenlévő egyetértett, tulajdonképpen azt mondhatjuk, ezen a napon kezdődött el a Molnárház megmentésének folyamata. Ám ezzel egy időben, a Bodo-ky Mihály mérnök által 1818-ban készített térkép tanulmányozása közben egy másik gondolat is megfogalmazódott: az „értékkörző útvonal” ötlete, kijelölése, amelynek bejárása szinte készen kínálta a lehetőséget a történelmi emlékút program megtervezésére. A megvalósítást az ekkor már egy éve működő, csabai lokálpatriótákból álló egyesület, a Békéscsabai Ha-

gyományőrző Kulturális Kör vállalta magára.

Az egykoron három szárazmalmot is kiszolgáló kis épület – amely nevét is ezért kapta – városi öszszefogásnak köszönhetően a teljes felújítás révén megmenekült. Azóta számos kulturális rendezvény helyszínévé vált, és immár két éve, hogy a csabai hagyományőrzők által szervezett Harruckern történelmi emlékút kiindulópontja.

Nem véletlen az sem, hogy a kitalálók az első „élményutazásokat” jeles eseményhez kötötték: Békéscsaba újratelepítésének 300. évfordulója tiszteletére rendezett városi ünnepségsorozat 2018 nyarán kitű-

nő alkalmat adott erre. Az emlékút névadója tehát nem csupán a kiindulópont helyszínére utal, hanem tisztelegés az egykori új „városalapító”, Harruckern János György báró tevékenysége előtt.

A közel háromórás csabai helytörténeti séta sokrétű, egyedülálló helyi attrakció, amelynek során a résztvevők interaktív módon ismerik meg a város történelmének fontos eseményeit, helyszíneit, az építészeti hagyományokat. Az emlékút végigjárásával lehetőség nyílik Békéscsaba kulturális örökségének megismerésére és jelentős épített értékeinek meglátogatására. Mindezt gyalogosan, kisonnattal

Molnárház

A Meseház udvarán

és lovasszekéren, szakavatott vezetőikkel tehetik meg az érdeklődők.

A Molnárházhoz a város főteréről kisvonattal érkező résztvevők – rövid köszöntő és a helyi gasztronómiai különlegességekből álló kóstoló után – a 200 éves falak között lemezről hallhatják a „Csaba legendája” című elbeszélő költemény rövid, zenés változatát. A költemény alapjául szolgáló könyvet a város újratelepítésének évfordulóján a Békéscsabai Hagyományőrző Kulturális Kör adta ki; Bagdi László kortag írta, a verseket pedig Dinnyés József zenésítette meg.

Az első állomás után mindössze pár perc sétát követően a Meseház fogadja a látogatót. A jellegzetes, csabai népi építészeti szempontból is jelentős épületben Schéner Mihály Kossuth-díjas képzőművész sajátos népi ihletésű mesevilága tárul a látogató szeme elé, eközben a ház kertjében élő magyar népzene csendül fel, amit a résztvevők egy pohár frissítő kortyolgatása közben élvezhetnek.

A Meseháztól lovas szekéren folytatódik az emlékút. A székernosztagiát idéző zötyögéssel halad a hamisíthatlan csabai hangulatú utcákon, míg a Szlovák Tájházhöz nem ér. A tájházban élő, múltidéző

népdalok szólnak citerazenével, és bepillantást nyerhetünk egy XIX. századi csabai család életmódjába. A vendégeknek meglepetésül a hagyományos szlovák csemege, a mézes-mákos kukorica kóstoló szolgál.

Az újratelepítők örökségébe történt betekintés után a város legmagasabb pontján álló, közép-európai viszonylatban is egyedülálló Evangélikus Nagytemplom megtekintése, bemutatása következik: az építész-presbiter, Ábelovszky László előadásában.

Az Evangélikus Nagytemplomot teljes körű felújítása után Kondor Péter püspök szentelte fel

2018. október 13-án, a város újratelepítésének 300. évfordulóján. A felújítás során 500 köbméternyi bontott törmelék keletkezett, a két és fél méteres főfalak aláfűrészeléses eljárással történő vízszigetelése készült el, teljes tetőfedéscsere történt, amelynek során 33000 darab egyedi, Luther rózsával préselt cserép váltotta a régi héjazatot. Külső-belső festés, az elektromos hálózat korszerűsítése, valamint a külső környezet teljes megújulása valósult meg. A felújítási munkálatok eredményeképpen az idelátogatók teljes pompájában csodálhatják meg a város egyik jelképének számító épületet.

Befejezésül a templom mögött a hagyományőrzők által korábban megmentett és áttelepített 120 éves jellegzetes csabai „podsztynás” (elő tornácos) „Öreg házban” korhű környezetben, igazi csabai kolbászkóstolóval zárul a program.

A séta igény szerint bővíthető, alakítható egész napos, vagy akár több napos csabai élménnyé, hiszen a Munkácsy Mihály Múzeum és a Munkácsy Emlékház megtekintése további egyedülálló élményekkel kecsegtet. Kuriózumként pedig – az emlékúthoz kapcsolva – a Békéscsabai Jókai Színház „kulisszajárása” is beépíthető a programba. A csabai hagyományőrzők

Szlovák Tájház

Templombelső

az emlékút sikerén felbuzdulva további látványos attrakciók megvalósítására készülnek. Hamarosan várják a nevezéseket a „Békéscsaba templomai” nevet viselő időutazásra, amely számos meglepetéssel szolgál majd a látogatók számára.

Az egyesület hosszú távú projekten is dolgozik: a tagok „élő” skanzenet hoznának létre azokból a jellegzetes csabai házakból, amelyek bontásra ítéltettek, ám szakszerű áttelepítéssel népi építészeti elemeik megmenthetők. A turisták számára a házakba pár napra beköltözve valóban átélhetővé válik a múlt, olyan egyedülálló turisztikai látványosság jön létre, amely maradandó és szemléletformáló élményt nyújt az érdeklődők számára.

A Harruckern történelmi emlékút különlegessége abban rejlik, hogy nemcsak végig kalauzolja a résztvevőket a város építészeti értékein, de az idelátogató vagy akár a helyi lakos is úgy érezheti, hogy egy igazi csabai vendégségben vesz részt. Az emlékút programjában résztvevő helyi intézmények, szervezetek, önkéntesek, partnerek pedig a gondos házigazda szerepébe élhetik bele magukat. Békéscsaba vendégszerető lakói rendkívül

büszkék az immár hungarikumként ismert gasztronómiai kiválóságra, a Csabai kolbászra. A város építészeti, kulturális, képzőművészeti értékeinek megismerése mellett természetesen nem maradhat el a kolbászkóstolás élvezete, amely valamennyi ajánlott program kiemelt része.

Békéscsabai Hagyományörző Kulturális Kör elérhetősége az interneten:

<https://www.facebook.com/hagyomany.ertekmentes.bekescsaba/>
<http://csabaihagyomanyorzo-kor.hu/>

„Öreg ház”

MÁCSAI SÁNDOR a „kultúrával megfertőződött” mérnök 1975-ben, a Budapesti Műszaki Egyetemen szerezte első diplomáját. Tösgyökeres békéscsabai, aki valóban szoros kapcsolatba került a kulturális élet számos területével, és ez az elkötelezettség a mai napig tart. Az építőiparban eltöltött harminc év alatt végigjárta a ranglétrát, művezetőtől főmérnökig. Az évek alatt megszerzett tapasztalatokat ma nyugdíjas műszaki ellenőrként kamatoztatja. Hivatása mellett mindvégig közösségi emberként tevékenykedett, hol amatőr színjátszóként, máskor újságíróként, vagy éppen rádiósként, de főleg rendezvényszervezőként volt jelen, és van ma is a csabai kulturális életben. 2013-ban kezdeményezésére alakult meg a Békéscsabai Hagyományörző Kulturális Kör. Az egyesület lelkes, városretető tagjaival eredeti képzettségére alapozva a város építészeti értékeinek megmentésén fáradozik. Békéscsaba város újratelepítésének évfordulóján az ünnepi program színvonalas megszervezésében végzett munkájáért 2018-ban városi elismerésben részesítették.

CSIBOR MÁRTON szociológus alap és mester végzettséggel rendelkezik, melyeket 2012-ben és 2018-ban szerzett meg a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. Pályáját közösségi asszisztensként kezdte a Nemzeti Művelődési Intézet Országos Önkéntességi Szakmai Központjában 2014 végén. 2019 májusa óta az NMI Művelődési Intézet Békés Megyei Irodájának közművelődési referense. Született békéscsabai, aki elhivatott a város értékei, hagyományai, és azok megőrzése iránt.